

1063

Klein Italië in Zwitserland

Door Herman van Amsterdam

ALS de toetjes zijn genuttigd, meldt Rocco Monteleone zich samenzwederig aan onze tafel. De eigenaar van restaurant Conca Bella in Chiasso heeft nog iets *buonissimo* onder de kurk, verzekert hij op fluisterton zijn gasten. Of we maar zo goed willen zijn hem naar zijn wijnkelder te volgen. Het onderwerp van opwinding haalt hij even later als een trofee achter slot en grendel vandaan: een fles port uit 1780! *Mama mia!*

Dat hij bezitter is van een klein partijtje ('mijn goudreserve'), geeft Rocco een vorstelijk gevoel. Hij alleen regeert over dit restant tongstrelende drank. En de kwaliteit? Geen twijfel: „Supérieur,” zegt hij met twinkelende ogen. „Hier, oordeel zelf maar.” We mogen aan een omzichtig geschonken glasbottelpje *Malaga San Martin* nippen en wagen het daarna niet deze vriendelijke uitbater tegen te spreken. „*Molto bene.*” Een spiritueel slot aan een avondje uitgebreid tafelen.

Met volle teugen genieten van eten en drinken is een favoriete bezigheid in de landstreek Tessin. Vooral in de regio Mendrisiotto, die er als een soort wormvormig aanhangsel deel van uit maakt. Tessin is het enige gebied in Zwitserland waar

de officiële spreektaal Italiaans is en waar bewoners zich ook meer Italiaan dan Zwitser voelen. Dat is te merken aan hun doen en laten. Ze zijn, om maar eens wat te noemen, drukker, emotioneler en nemen het vaak niet zo nauw met het tijdstip van afspraak.

Dat valt overigens niet te zeggen van onze gids, die de koning te rijk is met journalistieke aandacht voor het nog tamelijk onbesproken gebied Mendrisiotto. Een van zijn aanraders is een bezoek aan de Monte Generoso. Op deze 1704 meter hoge puist, heel nadrukkelijk in het landschap aanwezig, waagden zich vroeger alleen jagers en houthakkers op de smalle en steile bergpaden. Eind jaren tachtig van de vorige eeuw is zeer tegen de zin van de milieubeweging toen, een spoorbaantje aangelegd dat op de dag van vandaag vanuit Capolago de tien kilometer lange klim naar de top maakt.

Met een door computers gedicteerde snelheid van 14 kilometer per uur (zowel bergop als bergafwaarts) zwoegt de tandradbaan over de smalle piste. Treinpassagiers met hoogtevrees wordt aangeraden de blik te richten op de bergzijde, want aan de dalzijde zitten en dan uit het raam kijken, geeft het gevoel boven op een wiebelende Eiffeltoren te staan.

Eenmaal vlak bij de top afgeleverd, kan het genieten pas echt beginnen, althans als het weer geen roet in het eten heeft gegooid. Als de zon schijnt dan is op de top een panorama te aanschouwen dat in Zwitserland zijn weerga niet kent. Er is dan zicht op onder meer de vierduizenders Monte Rosa, Matterhorn, Dom, Bietschhorn, Jungfrau en Finsteraarhorn. Als een grote blinkende spiegel ligt in het dal het meer van Lugano. Iemand met scherpe ogen kan op dagen met helder zicht zelfs de dom van Milaan zien, op een afstand van vijftig kilometer.

Een bezoek aan de top staat hoog genoteerd bij hevig verliefden. In het laatste treintje omhoog zitten dan ook vaak jonge stellen, die boven samen willen genieten van de zonsondergang.

Meer dan vijftig procent van de treinreizigers gaat met de wandelwagen weer omlaag, gebruik makend van een van de 26 wandelroutes (zwaar en licht) die vanaf de top zijn uitgezet.

Zo'n stevige wandelpartij is de manier om kennis te maken met de natuur van Mendrisiotto, die zich op de bergflanken het beste bloot geeft. Op het eerste oog ruig en tamelijk ongerept, met watervallen en dichte bossen, maar deels ook

hoeken in Zwitserland waar bewoners verre van halsbrekend uitkijken naar bezoek van buiten. Terwijl het voor de toerist hier juist heerlijk vertoeven is. Dat 'laait ze maar wegblijven' proef ik bijvoorbeeld heel duidelijk in Scudellate, waar ik verzeild raak in de keuken van het knusse bergcafé Manciana con Allogio. Op het vuur staat een soort teil. Een bejaarde keukenprinses roert met de pollepel in het dampende brouwsel. „Schrijf maar niet over dit gebied,” zegt ze bits. „We hebben niks aan al die drukte.”

„Moeder is nog van de oude stempel,” verklaart even later dochterlief, die deze afgelegen 'toko' runt en maar een matig bestaan kan opbouwen van het geld dat zij verdient aan dat handjevol vaste eters en drinkers. „Vooral oudere mensen”, zegt ze, „leven hier gevoelsmatig nog in de jaren dertig. Maar wij jongeren willen in het dal ook de moderne tijd binnen halen. Dat botst wel eens.”

Het toerisme morrelt driftig aan de deur van het Muggiodal, dat echter één grote handicap heeft: er is nauwelijks accommodatie. De twaalf dorpen en gehuchten beschikken over zeventien schrijven zo'n dertig bedden voor vakantiegangers en daar zitten de twintig van de jeugdherberg in Scudellate nog bij inbegrepen.

In het nog niet door toerisme aangetaste Muggiodal — waar heel het jaar laag hangende nevels kind aan huis zijn en in het najaar de bergwegen bezaaid liggen met kastanjes — kent ons, ons. Het is er bijvoorbeeld een gebruik de sleutel in de voordeur van het huis te laten zitten. „Kom binnen, wees welkom.” De burenhulp is er tot in de perfectie geregeld en er wordt een eigen daldialect gesproken. De bus komt twee keer per dag langs en de chauffeur is een duivelskunstenaar. Bij veel bochten moet hij en paar keer steken om de hoek om te kunnen. Sfeer proeven in dit dal is een attractie op zich. Maar ga er niet met een te zware auto heen, want de toegangsbrug (gebouwd over een ravijn) verkeert in gevaarlijke staat. Vrachtauto's worden al niet meer toegelaten.

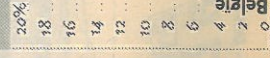
Wat een wereld van verschil met het naastgelegen dal van Monte St. Giorgio. De wegen zijn er beter, de bruggen sterker en er is meer accommodatie voor toeristen. Boeren die met verlies draaiden, zegden hun van vader op zoon gegane vak 'handlangers' van de toeristenindustrie. Ze runnen een kabelbaan, verhuren woonruimte en zijn een restaurantje begonnen.

Het toerisme morrelt aan de deur van het Muggiodal, maar de rust overheerst vooralsnog. Het dal heeft één grote handicap: de twaalf dorpen in het dal beschikken in totaal slechts over dertig bedden voor toeristen. „Laat ze maar wegblijven”, vinden de oudere bewoners. Foto R. Wiederkehr

Op pagina 41: Tessin: veel marmer en opvallende musea

Waardoor komt de toerist? De sfeer

Buitenlandse toeristen in Nederland. Bron: NBT